

"א גליציאנער שטיקל תורה..."

בו יבואו עניינים שונים על סדר פרשיות התורה

בהגוני גדולי הדורות מאורי גליציה

כולם אהובים כולם ברוכים

לחדש ולהעמיק בדת ופש משיבת מתן נחליאל

"א גליציאנער
שטיקל תורה..."

להפצת תורת גדולי גליציה

פרשת תצוה - זכור || גיליון רל"ד

לא תשכח.

[מערכת אות ז'] ד'. זכירת מעשה עמלק. הוא מצות עשה מנאה הרמב"ם במצות עשה קפ"ט ובמצות לא תעשה נ"ט כתב לא תשכח בלב, כלומר לא תשליך שנאתו ולא תסירנה מנפשך, עד כאן לשונו, עיין שם. ועיין במסכת אבות פרק ג' משנה ח' – פן תשכח יכול אפילו תקפה עליו משנתו, תלמוד לומר ופן יסורו מלבבך עד שיסירם מלב, משמע דאי לאו קרא פן יסורו הוה אמינא דשכחה אפילו מחמת שתקפה עליו משנתו חייב ועיין בתוספות יום טוב שם, ועיין במשנה ריש פרק ז' דדמאי – זית שיש לו שם בשדה אינו שכחה כיון שזכרו לאחר זמן עיין שם, מבואר דשכחה לפי שעה שעתיד לזכור לאחר זמן לא חשיב שכחה, ומעשה עמלק ודאי כשאינו מסירה מלבו עתיד לזכור לאחר זמן לא מחשב שכחה.

ועיין ביורה דעה סימן רמ"ו סעיף ג', – חייב ללמוד עד יום מותו שנאמר ופן יסורו וכו' וכל זמן שלא יעסוק בתורה הוא שוכח, ובמסכת מגילה דף י"ח. – זכור בפה, יכול בלב, כשהוא אומר לא תשכח הרי שכחת הלב אמור, ועיין ביורה דעה סימן רמ"ו סעיף כ"ב – הקורא בלחש במהרה שוכח, וצריך עיון כשזוכר מעשה עמלק ימח שמו – בלב ולא בפה, דלא קיים מצות זכירה אי עבר נמי בלאו דלא תשכח דדלמא הכי קאמר קרא, זכור בפה דוקא שלא תבא לידי שכחת הלב. ולכאורה מה טעם לקבוע פרשת זכור רק פעם אחת בשנה, עיין שו"ת חתם סופר אבן העזר חלק א' סימן קי"ט דשנה הוא שיעור לשכחה, וכשזוכר פעם אחת בשנה אינו נשכח עיין שם, ועיין ביורה דעה סימן קכ"ד בש"ך סק"ו עיין שם, ועיין באורח חיים סימן תרפ"ה דקריאת זכור בציבור מדאורייתא והוא מתרומת הדשן סימן ק"ח, מהא דמסכת ברכות דף מ"ז: דרבי אליעזר שחרר עבדו להשלימו לעשרה, וכתב הראש – משמע דעשה דרבים דרבנן דחי עשה דיחיד דאורייתא, וקשה לדעת בעל הלכות גדולות דסבירא ליה אבילות נוהג ביום טוב שני של גלויות משום דלא אתי עשה דרבים דרבנן ודחי עשה דיחיד דאורייתא, ודוחק לומר ששחרר עבדו כדי לקרות פרשת זכור בציבור שהיא מדאורייתא, מבואר דקריאת זכור בציבור היא מדאורייתא¹.

ולכאורה מה טעם לקרות מדאורייתא בציבור והיכא רמיזא ציבור באורייתא, והרי הוי סלקא דעתיה דהש"ס לומר זכור בלב, ובזה לא שייך ציבור, ואף להאמת דזכור בפה, מכל מקום מאי שנא זכירה זו משאר זכירות, עיין שו"ת שאגת אריה סימן י"ג דכל הזכירות שבתורה אינם בלב ומכל מקום לא בעי ציבור, ונראה כיון דילפינן זכירת מעשה המן בגזירה שוה מזכירת מעשה עמלק, עיין מגילה דף י"ח. ושם דף ל': דליקדם זכירה לעשייה עיין שם, לכך יש להשוות פרשת זכור לקריאת מגילה, ועיין במגילה דף ה'. בפלוגתא דרב ורב אסי במגילה בזמנה אי בעי עשרה, והטור אורח חיים סוף סימן תר"ץ מביא דעת בעל הלכות גדולות שפוסק כרבי אליעזר דאפילו בדיעבד אין קורין בזמנה אלא בעשה, ושפיר כתב הרא"ש – ודוחק לומר ששחרר עבדו לקרות פרשת זכור, דאי הוי מיירי בפרשת זכור הוי ניחא לדעת בעל הלכות גדולות דמגילה בזמנה בציבור והוא הדין פרשת זכור, אם כן אפילו אי נימא דהא דקריאת זכור בציבור אינו ממש מדאורייתא אלא מדברי קבלה כמו מגילה, מכל מקום עשה דרבים דדברי קבלה דוחה לעשה דיחיד דאורייתא עיין אורח חיים סימן תרצ"ו סעיף ז' וביד אפרים שם ועיין עוד באורח ריש סימן תרפ"ז, ולדידן דפסקינן במגילה בזמנה לכתחילה בעשרה ובדיעבד ביחיד. באמת גם בפרשת זכור פסק רמ"א סימן תרפ"ה בדדיעבד ביחיד כנ"ל, ועיין ילקוט פרשת כי תצא – אמר רבי ברכיה אמרו ישראל עד שאתה אומר לנו זכור אתה זכור אנו שכחה מצויה בנו כו' ובמדרשה מחה אמחה אני מלמעלה ואתם מלמטה, ולכך נראה דבעי ציבור לשתף לקדוש ברוך הוא עם הציבור דכל בי עשרה שכינתא שריא ויהא נמחה שמו מלמעלה ומלטה, ומיהו סגי בדיעבד ביחיד כיון שהיא זמן זכירה לכל העולם, עיין מגן אברהם סימן תקצ"א סעיף קטן ט' ועיין אורח חיים סימן תקס"ה סעיף א', וסימן תר"ץ סעיף י"ח ע"ש.

ספר עורה שחר מערכת ז' אות ד' לגאה"ג רבי נתן נטע סג"ל לאנדא מו"ץ מבארדיוב ואח"כ בטארנא וראב"ד אושפיציץ?

¹ ויש לדון מתי שחרר עבדו, האם היה זה בערב שבת שאז אפשר לכתוב גט, אבל אז לא הוי בעידנא דמיעקר עשה מקיים עשה, ומאידיך בשבת גופא יש לדון כיצד יוכל לשחררו.

² תלמידו המובהק של מרן הגה"ק ה'דברי חיים' מסאנז, אשר מינהו למו"ץ בבארדיוב וכו' ואף סמכו להוראה. חיבר כמה חיבורים באונות וחיפופות במקצועות התורה.

תמחה את זכר עמלק.

הגאון רבי אברהם ישראל משה סלומון – הרב דחארקוב ובעל 'נתיבות הקודש' זלה"ה שאל את רבינו [מרן שר התורה מטשעבין זיע"א] האם מצות מחיית עמלק מתקיימת במיתה בלבד או שיש ענין שמיתתו תהיה גם בחבלה, על אתר השיבו רבינו כי התשובה לכך טמונה ברש"י מפורש במסכת פסחים, דבר רש"י שם [ס"ח. ד"ה מנקבן בסכין] אמורים לענין מיחוי קרביו של קרבן פסח שדוחה את השבת, שכתב 'שיצא הרעי שאם יניחנו בתוכן יסריחו קודם שתחשך, ולשון מיחוי שמוציא פרש רכה דנמחת בתוכה... לישנא אחרינא מיחוי לשון נקיבה וחיבול כמו תמחה את זכר עמלק', מכאן למדנו שיש ענין מיוחד במצוה זו של נקיבה וחיבול ולייסר אותם ביסורים ולא סגי בהגרמת מיתתם לחודיה.³

הגדש"פ דובב מישרים עמ' ק"ט נלקט ונערך ע"י הרבנים הגאונים ר' נחום סילמן ור' יודא טרייטל בראנדסדארפער

[ירושת"ו תשפ"ג]⁴

תמחה את זכר עמלק.

עמלק סימן, תנו רבנן וכו' [בבא בתרא מ"ו:], הנה אינו מובן לכאורה איך נתן סימן בשם של עמלק שנאמר עליו תמחה את זכר עמלק, וראיתי אחר כך שכבר עמד בזה היעב"ץ בהגהותיו, ועיין בחידושי למסכת ברכות [לדף ו' ד"ה מנין וכו'] בשם דעת זקנים מבעלי התוספות [שמות י"ד, ב'] שתמה איך אמר הקדוש ברוך הוא שיחנו לפני בעל צפון וכו' ומה שכתבנו שם בזה.

ואפשר לומר דש"ס רצה להזכיר בסימן זה דעל עבירות כאלו שאנו דנים עתה העונש הוא שבא עמלק על ישראל, כדברי התוספות קידושין [ל"ג: ד"ה ואימא] בשם המדרש [תנחומא תצא אות ח'] דבית פרשת משקולות כתוב [זכור את אשר עשה לך] עמלק היינו דבשביל המשקולות ועל עון זה בא עמלק וכו', עיי"ש.

נמצא שאיסור גזילה שהוא חמור מאוד, ראה לקמן [פ"ח:]: ואמר לוי קשה גזל הדיוט וכו', וגם כאן לפעמים עדות של אלו גורמים לגזל של כמה אנשים שעונשם הוא צרות של עמלקים, ורוצה הש"ס להזהיר שלא נשכח את העונש של ויבא עמלק על ידי זה שנהיה זהירים באיסור גזל, נמחה את זכר עמלק ולא ישלוט בנו, ועיין בחידושי למסכת קידושין שם וצרף לכאן. נמצא דזימן זה שנתן הש"ס כאן גורם למחיית העמלק שלא נשכח שעל ידי עון של הגזילה בא עלינו עמלק, ונבין כפילות הלשון של זכור וגו' ולא תשכח, להתרחק מן איסור גזילה ודו"ק.

ספר כלי גולה וסופרי שמעון לגאה"ג רבי שמעון גאבעל אב"ד ברעזוב תלמיד הגאון בעל 'מנחת חינוך'

זכור את אשר עשה לך עמלק.

בחינוך מצוה ל"א – לדבר דברים ביום שבת וכו' שיהיה בהם זכר גדולת היום שנאמר זכור את יום השבת לקדשו כלומר זכרה זכר קדושה וגדולה וכו'.

אפשר לומר דבמצוה זו לכולי עלמא בעי כוונה, לפי מה שכתב הב"ח באורח חיים סימן ח' דבמצות ציצית בעי כוונה משום דכתיב למען תזכרו, ואם כן גם כאן דכתיב זכור צריך כוונה.

ועיין לקמן במצוה תר"ג זכירת מעשה עמלק האריך החינוך במצות זכירה ובפה ובלב, ואחר כך במצוה תר"ד להכרית זרעו של עמלק כתב משרשי המצוה מה שכתב במצוה הקודמת, מוכח גם כן שהכוונה שצריך לכוון בעת המצוה זכר טעם המצוה...

ספר כלי גולה וסופרי שמעון לגאה"ג רבי שמעון גאבעל אב"ד ברעזוב תלמיד הגאון בעל 'מנחת חינוך'

תמחה את זכר עמלק.

ה. בספר מעשה רב כתב בשם הגר"א לקרות בתורה מלת 'זכר' עמלק בשני סגולים, והגאון רבי חיים מוואלאזין בהסכמה לספר מעשה רב כתב להרב המסדר – אשר כתב לקרות בפרשת זכור זכר בשש נקודות, ואני שמעתי מפה קדוש שקרא בחמש נקודות, ... ומי כמוהו מורה אשר בכל בית הגר"א נאמן הוא, ובאמת ברוב החומשים כתוב זכר בציר"י הזי"ן, נראה איפוא שהקריאה הנכונה בחמש נקודות, ומצאתי בספר השרשים לרד"ק בשורש זכר שכתב – זכר עמלק במקצת ספרים בשש נקודות ובשאר ספרים כל זכר בחמש נקודות. – אם כן מחלוקת ישנה היא, אבל בספר בונה ירושלים המיוחס להגה"ק הרב בעל ה'תניא' סימן מ"ד גורס בפרשת בשלח אמחה את זכר עמלק בסגול' הזי"ן, ובפרשת תצא תמחה את זכר עמלק בציר"י, ומי כהחכם יודע פשוט, ושם הסביר הדבר על פי קבלה.

ולפי עניות דעתי גם על דרך הפשט יבוא על נכון, בהקדם דברי הגמרא בבא בתרא דף כ"א: - כתיב כי ששת חדשים ישב שם יואב וכל ישראל עד הכרית כל זכר באדום, כי אתא לקמיה דדוד אמר ליה מאי טעמא עבדת הכי (פירש רש"י – שלא הרגת את הנקיבות) אמר ליה דכתיב תמחה את זכר עמלק והא אנן זכר קרינן, אמר ליה אנא זכר אקריון, [היינו שדוד אמר זכ"ר הז' בצירי ויואב למד בקמץ], אזל שייליה לרביה, אמר ליה האיך אקריתן, אמר ליה זכר, שקל ספסירא למקטליה

³ הערת המלקטים והעורכים – הרה"ג רבי יהודא ויסנשטרן שליט"א – 'וזאת ליהודא' עמ' קצז, וראה ב'שירת הלוי' להגרמ"מ הלוי שולזינגר זלה"ה מש"כ כעיי"ז בשם רבינו מפי הגה"צ רבי שלום שבדרון זלה"ה [ועיי' בביאור הגר"א על מגילת אסתר שפירש הכתוב [ט', ה'] מכת חרב והרג ואבדן – 'פירושו שהכו אותם תחלה בחרב על מקום שלא ימות מזה להרבות ביסורים ואחר כך הרגום, ואחר כך אבדו את הגופים'].

והגאון רבי שמואל אויערבאך זלה"ה שח, שהשאלה היתה בפני רבינו קצת באופן אחר, - יש לדון בקיום מצות מחיית עמלק בעמלקי שאי אפשר להורגו, מהו לפצעו האם יש בזה גם קיום מצוה? והשיב רבינו על אתר, דמרש"י פסחים משמע דחבלה חשיב מעשה מחיה. [ובספר 'שיח חנוכה ופורים עמ' פג מובא, שאמרו בפני הגר"ח קניבסקי את ראיתו של רבינו מלשון רש"י, ואמנם אמר דכל זה מתקיים דוקא אם נהרג עיי"ש].

⁴ והובא בפרדס יוסף החדש לפרשת כי תצא להגד"א מאנדלבוים שמעו מפי הגר"ר ברוך שמעון רוטשטיין שמעו זה מפי מרן שה"ת עצמו, דיש ענין בהריגה באופן של נקיבה וחיבול, עיי"ש עמוד אלף עג ודו"ק.

דכתיב ארוור עושה מלאכת ה' רמיה', והתוספות שם כתבו בשם פירוש רבינו חננאל כי רבו של יואב לא טעה ואמר כדין אלא שלא השגיח בלמדו ליואב כשהיה קורא בטעות, ובשביל כך נאמר עליו עושה מלאכת ה' רמיה, אבל בכל אופן קשה להבין איך נשתבש יואב בזה להחליף בקריאת מלת זכר צירי וסגול לשני קמציין, הלא יש הבדל גדול בהברתם. (ועיין בשו"ת הריב"ש סימן רפ"ד, והמדקדק רבי אליהו בחור בהקדמה לספר מסורת המסורה שרצה להוכיח מגמרא דבבא בתרא הנ"ל נגד קדמות הנקודות ובעל מאור עינים פרק נ"ט שהשיג עליו, שניהם לא ראו דברי הריב"ש אלה).

וגם כי כאן מילת זכר באה בסמיכות לעמלק ולקראו זכר בשני קמציין אין לו שום מובן כלל, ואף לפי טעותו של יואב היה צריך לקרות זכר עמלק בשו"א ופת"ח כדין הסמיכות (כמו שאומרים מן הנפרד דבר בשני קמציין, דבר המלך בשו"א ופת"ח אם בא בסמיכות), ובזה ההבדל בהברה עוד גדול יותר להחליף תנועה גדולה מוטעמת שהנגינה בה (כדין צירי וסגול שהטעם מלעיל) בשו"א נע שהברתו חטופה ובשביל זה נקרא חטף, מלבד החילוף של תנועת הסגול"ל בפת"ח.

ונראה לי בישוב הפליאה הזאת, אחר שאקדים כי מוצאים אנו לפעמים מן השם הנפרד של שני קמציין את הסמיכות בשני סגולים, כמו ויעל עשנו כעשן הכבשן [שמות י"ט, י"ח] ומילת כעשן הבאה בסמיכות נקודה בשני סגולים, והנפרד הוא בכל מקום עשן בשני קמציין (עיין בפירוש רשב"ם שם ודבריו תמוהים ובלתי מובנים), ואף על פי שמדברי הראב"ע שם נראה לכאורה כי שני משקלים יש גם בנפרד, עשן בשני קמציין ועשן בשני סגולים, אבל הלא הביא הראב"ע שם דוגמא מן שגר אלפיך וכל פטר שגר בהמה, והמעייין היטב בפירוש הראב"ע על מילת שגר [שמות י"ג, י"ב] ועל מילת הבל [קהלת א', ב'] יתברר לו כי כוונת הראב"ע היא כי הנפרד הוא רק משקל אחד והוא בא בסמיכות על אופן אחר, וגם בשמות של קמ"ץ וציר"י, כגון 'זקן', שהנסמך הוא בשו"א ופת"ח (כמו מן הנפרד של שני קמציין) יש גם כן סמיכות בשני סגולים, 'ירך', 'כתף', 'גדר', 'גזל', ועיין פירוש הרשב"ם בראשית ל"ב, ל"ג, רש"י וראב"ע קהלת ה', ז'.

וזה הוא פירוש הגמרא דבבא בתרא הנ"ל, כי דוד שאל ליואב – מאי טעמא עבדת הכי, אמר ליה דכתיב תמחה את זכר עמלק, כלומר זכר בשני סגולים, והוא הנסמך מן זכר בקמציין, [היינו שבאמת קרא זכר בסגול"ל תחת הזי"ן והכ"ף, אבל סבר שכך מנקדין מילת זכר בקמ"ץ כשהיא מחוברת למילה שאחריה] – אמר ליה והא אנן זכר קרינן, כלומר הזי"ן בציר"י, ומפני התרשלות רבו נשתבש יואב והחליף ציר"י בסגול"ל, שהם קרובים מאוד בהברתם, והגאון מהריעב"ץ בסולם בית אל קובל על מבטא הספרדים 'כי אין למחלת לשונם צר"י', ועיין מה שכתב רש"י בספר מבווא לניקוד הבבלי (מה שכתב בספר קצות השולחן חלק ד' בהערה שבסוף הספר - כי זכר בכל המקרא הוא בציר"י והסמיכות הוא תמיד בסגול"ל ולכן זכר עמלק צריך לומר בסגול"ל, - הוא טעות גדולה כי השמות בציר"י וסגול"ל שוים תמיד בנפרד ובנסמך כמו 'ספר' 'עשב' 'עדר').

ולפי זה צדקו דברי הרב בעל התניא הנ"ל, כי בפרשת תצא במקום הציווי תמחה את זכר עמלק אם יקראו בשני סגולים יש לחוש לטעות שהוא בא מן הנפרד 'עשן' בשני קמציין (ויאמרו שהציווי הוא רק על הזכרים כמו שטעה יואב) כמו כעשן הכבשן בסמיכות בשני סגולים, מן הנפרד 'עשן' בשני קמציין, לכך כתיב הזי"ן בציר"י, אבל בפרשת בשלח אין שם ציווי רק הבטחת הקדוש ברוך הוא אמחה את זכר עמלק וקמי שמיא גליא ואין לחוש לטעות חס ושלום, והוא על דרך שכתבו התוספות בחולין דף ה'. ד"ה עורביין מיבעי ליה ובברכות דף ב': ד"ה אם כן לימא קרא ויטהר (ובספר השרשים לרד"ק יש לגרוס אמחה ולא תמחה).

וגם יש להשוות עדותו של בעל ספר מעשה רב ששמע בפרשת בשלח או בפורים עם עדותו של רבי חיים מוואלאז'ין ששמע בפרשת תצא או בפרשת זכור ואלו דברי אלוקים חיים הם.

קונטרס 'בשורת אליהו' [הערות על ספרי הגר"א מוויילנא] בסוף שו"ת קול מבשר לגאה"ג רבי משולם ראט אב"ד מיעלניצא וחראסטקאו ואח"כ בשאץ וטשערנאוויץ⁵

זכור את אשר עשה לך עמלק.

שם מבני בניו של המן למדו תורה בבני ברק [גיטין נ"ז]. – נ"ב בספר תפארת שלמה להרב הצדיק רבי שלמה מראדאמסק ז"ל הקשה דהא מבואר בפסיקתא פיסקא דזכור את אשר עשה לך עמלק דאין מקבלין גרים מזרע עמלק, ואם כן איך מבני בניו של המן כו' עיין שם. (וכפסיקתא הנ"ל הוא גם כן במכילתא סוף פרשת בשלח ובפרקי רבי אליעזר עיין שם). ולא קשיא מידי דמשכחת באשה מזרע עמלק שנישאת לעכו"ם שאינו מזרע עמלק וילדה לו בן דהבן ההוא איננו מתייחס לזרע עמלק דבעכו"ם הלך אחר הזכר כמבואר ביבמות ע"ח: ואם כן הבן ההוא וכל יוצאי חלציו שפיר מקבלין אותן ועל כזה הכוונה כאן, והא דאמר מבני בניו לאו דווקא רק הכוונה יוצאי חלציו, עיין רש"י פסחים צ"ד: ד"ה בן בנו, ועיין מה שכתבתי על הגליון לעיל נ"ו:.

ספר גליוני הש"ס לגאה"ג רבי יוסף ענגיל ראבד"ק קראקא ובענדין

זכור את אשר עשה לך עמלק.

... ומה שהקשה רום מעלתו בהא דמבני המן למדו תורה מהמכילתא סוף פרשת בשלח דאין מקבלין גרים מעמלק, כבר קדמו בספר עין יעקב לסנהדרין צ"ו: ואולי יש לומר דהא באומות העולם הלך אחר הזכר והם היו גרים מבתו של המן והזכר היה מאומה אחרת, ...

שו"ת מהרש"ם חלק ג' סוף סימן ער"ב לגאה"ג רבי שלום מרדכי הכהן שוואדראן אב"ד ברעזאן

לפרשת תצוה

באהל מועד מחוץ לפרוכת אשר על העדות.

ובגמרא – עדות הוא לכל באי עולם שהשכינה שורה בישראל, במדרש רבה – הדא הוא דכתיב זית רענן יפה פרי תואר כו', מה זית אינו מוציא שמנו אלא על ידי כתישה, אף ישראל אומות העולם חובטין אותן כו'.

ויש לפרש דבעל הטורים כתב כתית – ת"י שנים עמד בית א' ות"ך בית ב', והנה הרמז בזה דמספר כתית יהיה למאור ולהדליק ואחר כך יחרב הבית, אבל עם כל זה לא יתיאשו כי סופו להבנות עוד ולהעלות נר תמיד, והנה המדרש למד מזית דאומות העולם חובטין כו' והיינו כמאן דאמר בחלק – אם ישראל עושין תשובה נגאלין, ואם לאו הקדוש ברוך הוא מעמיד מלך כהמן וישראל כו' וידוע מתנחומא (פרשת האזינו) דאין הקדוש ברוך הוא מקבל בתשובה אלא את ישראל, והמפרשים כתבו הטעם דישאל נקראו 'בנים למקום', והאב שמחל על כבודו מחול, ואומות העולם נקראים עבדים, ומלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול, ואיתא ביומא (דף פ"ו.) כתיב שובו בנים שובבים (פירש רש"י אלמא בעלי תשובה נקראו בנים) וכתיב כי אנכי בעלתי בכם (אלמא מקרו עבדים), ומשני כאן מאהבה ומיראה כאן על ידי יסורין, ולפי זה האיך אפשר להתקבל בתשובה על ידי מלך כהמן אחרי דעל ידי יסורין נקראו עבדים.

אך בספר המקנה פרק קמא דקידושין נתן עוד טעם על פי פירוש רש"י (פרשת משפטים) על פסוק הנה אנכי שולח מלאך כו' כי לא ישא לפשעכם, דהוא שליח ואין בידו למחול, וידוע דישאל הם חלק ה' ואומות העולם נמסרו לשרים ולכן לאומות העולם לא מהני שובה עד כאן דבריו.

וזה ילך נא אדני בקרבנו כו' וסלחת כו' והבן, ולכן אמר דבמנורה נרמז מזית למלך כהמן ויקשה הא נקראו עבדים על ידי יסורין ואיך יועיל תשובה, לזה נתן בה עדות לכל באי עולם שהשכינה שורה בישראל.

ומעתה יש לומר דבאמת הקדוש ברוך הוא יכול למחול גם לעבדים כדאמרינן בפרק קמא דקידושין דכולי עלמא דיליה ומצי מחיל ליקריה, ומה שאינו מועיל תשובה לאומות העולם, דהם תחת השרים אבל בישראל דשכינה שורה בהם שפיר מועיל.

הגאון רבי חיים וואלף ווינרעב ז"ל מו"ץ בסאסוב [קובץ דרושים ווארשא תרפ"ט סימן כ"ז – זכרון קדושי פולין ע' 834] – הובא ב'ניצוצי התורה' לר"א פערלאו שליט"א לפרשתן –

בשורה טובה לשוחרי תורה

יצא לאור בסייעתא דשמיא הספר הנחמד 'מוצל מאש' מאת מו"ר הגה"צ רבי שמואל אברהם צבי גרינפעלד זצוק"ל מלאדז' – פריז – אנטווערפן ובו מערכות מפוארות במלחמתה של תורה בסוגיות העמוקות בש"ס, דברי תורה מאירים כספירים וחידושי תורה נעימים קילורין לעינים בכל חדרי תורה ושביליה, וכן תולדות המחבר, בעוצם גבורת עבודתו את ה' מדבר, במסירות נפש ללימוד התורה חיילים יגבר, משנות בחרותו ועד זקנה ושיבה אזנים לתורה יסבר. ולאשר יו"ל בסמיכות לימי חג הפורים, אכתוב למזכרת מה ששמעתי מפה קדוש על מגילת אסתר ומעשה שהיה כך היה, אמר מו"ר זצוק"ל לפרש בשם הגה"ק ה'שפת אמת' מאי דכתיב במגילה שתקנו ימי הפורים 'ימי משתה ושמחה ויום טוב' ואילו בפעם השנית כתיב 'ימי משתה ושמחה' ואילו יום טוב לא קתני, ופירש דהנה כשתיקן מרדכי הצדיק בראשונה ימי חג הפורים כיום טוב דמוקצה אסור בו וכו', באו אליו היהודים בטענה שנה כבר יש יו"ט שלושים יום אח"כ וההוצאות רבות ועיניהם של עניים נשואות למקרא מגילה וכו' ולמה זה יתקן יום טוב שיש בו הוצאות ולא הכנסות... לכן חזר ושינה התקנה לבל יהא יום טוב כדי שיוכלו לתת מתנות לאביונים... והלך אחד משומעי דברים אלו ביום הפורים לאסוף צדקה כמנהג ישראל, וכאשר אמר דבר זה לפני יהודי מאוהבי הספה"ק הלז, בא הלה בטענה לפני מו"ר זצוק"ל שבדק וחיפש חיפוש אחר חיפוש ולא מצא הד"ת הלז, אמר לו מו"ר זצוק"ל לתשובה ניצחת, "ייתכן שלא ימצא הדבר ב'שפת אמת', אבל 'שפת אמת' הוא!" [קאן זיין ס'שטייט נישט אין שפת אמת אבער שפת אמת איז עס!... בלשונו הזהב]. ודפח"ח.

תהא נשמתם צרורה בצרור החיים

לע"נ מרן הגאה"ק רבי צבי אלימלך ב"ר פסח אב"ד דינוב ובעל 'בני יששכר'
לע"נ מרן הגאה"ק רבי נפתלי צבי בהגאה"ק רבי מנחם מענדל אב"ד ראפשיץ ובעל 'זרע קודש'
לעילוי נשמת מרן הגאה"ק רבי אליעזר בהגאה"ק רבי נפתלי צבי הורוויץ אב"ד דזיקוב
מרן הגאה"ק רבינו מאיר בן הגאה"ק רבי אליעזר הורוויץ אב"ד דזיקוב ובעל 'אמרי נועם'
מרן הגאה"ק רבינו משה בן הגאה"ק רבינו אליעזר הורוויץ אב"ד ראזוואדוב
מרן הגאה"ק רבינו יהושע בן הגאה"ק רבינו מאיר הורוויץ אב"ד דזיקוב ובעל 'עטרת ישועה'
אחיו הרה"ק רבי אהרן בהרה"ק רבינו מאיר אב"ד בייטש [י"ב אדר תרצ"ו]
אחינו הרה"ק רבי אלתר אליעזר בהרה"ק רבי אהרן מבייטש [י"ב אדר תרצ"ו]
מרן הרה"ק רבי דוד משה בן הרה"ק רבי אליעזר זאב ראזענבוים מקרעטשניף זיע"א
מו"ר הגאון האדיר פוה"ד ובעל 'שבט הלוי' הגה"ק רבינו שמואל בן רבי יוסף צבי הלוי וואנר זיע"א
מו"ר בנו הגאון האדיר בעל 'מחשבת הלוי' הגה"ק רבינו חיים מאיר בן רבינו שמואל הלוי וואנר זיע"א
מו"ר הגמ"ר ר' שמואל אברהם צבי ב"ר משה חיים גרינפעלד זצ"ל בעל 'מוצל מאש'

מרת חנה ב"ר מנחם צבי

לע"נ הרה"ח ר' מרדכי אברהם יצחק בן יבלט"א ר' אביגדור אהרן קליין הי"ו
ע"נ הגה"צ רבי אברהם אליהו בן מרן רבינו שמואל הלוי וואנר זצוק"ל
הרה"ח ר' אברהם ביבלט"א מנחם הכהן שפיצער ז"ל
הבחור צבי שמעון ז"ל ביבלט"א ישעיהו הכהן זורגר

לע"נ רבי אלופי ומיודעי הגאון החסיד רבי מרדכי דוד בן הרה"ח רבי אפרים צוויבל זכר צדיק לברכה
לע"נ רבי אלופי ומיודעי תלמיד מובהק למרן השבה"ל הרבני החסיד הרב ר' אברהם יהודא בהרה"ח ר' עמרם גאלדשטיין ז"ל
לע"נ הרבנית הצדקנית מרת חיה חנה טווערסקי ע"ה בת הגה"ק רבינו משה יהושע בעל ה'ישועות משה' מוויזניץ צוקללה"ה
ולעילוי נשמות כל אהב"י שנעקה"ש ולרפואת כל הפצועים ולזכות כל אהב"י הנתונים בצרה ובשביה וכל בני ישראל די בכל אתר ואתר הקב"ה ישמרנו מכל צרה וצוקה ומכל תקלה וכל קטטה ומכל נגע ומחלה ומכל פחד ובהלה ויפרוש עלינו סוכת שלומו בביאת גוא"צ ברחמים גדולים בב"א